

al acestei zile. În teritoriul retoroman din Elveția și în unele regiuni din Italia postul de la mijlocul săptămânii a făcut să se nască un nume pentru miercuri *media hebdoma* „jumătatea săptămânii“ care a dat în Toscana *mezzèdima*. Eforturile Bisericii de a înlocui denumirile păgâne au avut succes la extremitatea occidentală a României, în latina care stă la baza limbii portugheze. În portugheză se spune, așa cum se spunea în primele secole ale creștinătății, *segunda feira* „luni“ până la *sexta feira* „vineri“.

Nu este lipsit de interes de văzut care a fost soarta denumirilor păgâne în alte limbi europene. În țările de limbi germanice nu s-a înregistrat succesul din limbile

romanice. Aici până și „dies dominica“ continuă sistemul păgân (germ. *Sonntag* după *dies Solis*). În schimb, în limbile slave nomenclatura zilelor săptămânii este în întregime creștină; ea nu are nici o urmă de denumire planetară păgână anterioară creștinismului.

Toate zilele săptămânii sunt moștenite din latină. În latină numele creștine ale zilelor provin din izvoare diferite: primele cinci (*luni, marți, miercuri, joi, vineri*) au origini îndepărtate păgâne, unul (*sâmbătă*) are origine îndepărtată ebraică, ultimul (*duminică*) este creștin. Termin prin a preciza că *săptămână* este moștenit din lat. *septimana*, derivat de la *septem* „șapte“. S-a transmis multor limbi romanice.

Mircea Radu Iacoban

ACADEMIA SINTEȘTI

„Jurnalul Național“ publică, cu ceva timp în urmă, o fotografie cu următoarea legendă: ***Doisprezece funde negre pentru doisprezece vieți pierdute***. Trebuie să fii complet lipsit nu numai de școală, și de elementarul simț al limbii (române) pentru a așeza în pagina de gazetă un astfel de monumental dublu dezacord! Se pare că numeralul 12 este pândit de-o soartă ingrată nu de ieri, de azi. Startul l-a dat... Ceaușescu, încă de la Congresul XII al PCR, care a devenit, în exprimarea împiedicată și găngavă a eroului între eroi, *Congresul al douăsprezecelea*. Mă rog, ne obișnuiserăm cu *tutulor*, cu *Vienam* și cu celelalte particularități ale vorbirii ceaușiste, ce mai conta o eroare gramaticală în plus? Măcar nu era scandalos-incult-ridicolă, precum a fost utilizarea repetată, în vorbirea academicienei consoartă, a substantivului *scluptor* în loc de *sculptor*, – și asta tocmai la un congres al... culturii! Pentru delegații și invitații la *Congresul al douăsprezecelea*, momentul reacției la lansarea inovației lingvistice ar fi putut prilejui adevărate studii de psiho-sociologie, în temeiul cărora să se alcătuiască prognoze asupra longevității politice în comunism. Într-o clipită, s-a văzut cine „se orientează“ și cine nu. Unii vorbitori (primul: Dăscălescu) și-au modificat pe loc textele cuvântărilor, adoptând instantaneu și obedient formula prezidențială „Congresul al douăsprezecelea“, în vreme ce alții, mai puțin inspirați și incapabili de reorientări servile, au rămas „pe vechi“. Se puteau preconiza, pentru cei din prima categorie, solide cariere viitoare. Ceilalți... După 1990, numeralul 12 își continuă suferința. Cele două forme (doisprezece – douăsprezece) constituie o particularitate a limbii române și provin din însăși modalitatea de formare a numeralului cu pricina: doi – spre – zece, unde *doi* are, încă din plecare, pentru feminin și neutru, forma *două*. În consecință, vom număra *douăsprezece fete și doisprezece băieți*, sau, în cazul textului reprodus în deschidere, *Douăsprezece funde negre pentru douăsprezece vieți pierdute*. În comunicarea de toate zilele, vraște! la radio, auzim mereu „este ora doisprezece“, deși femininul „ora“ reclamă acordul

gramatical firesc. La fel de incorecte sunt și exprimările „clasa doisprezece“, ori „runda doisprezece“ ș.a.m.d., numeralul cu pricina începând să scurme tot mai agresiv la rădăcina corectitudinii limbii române. Cui îi pasă? Cine intervine? Nimeni! Tot așa – adică, profitându-se de apatia generală, de neatenția Dvs. și de iuțeala de gură a ignoranților, s-a ajuns la generalizarea ridicolă a deplasării accentului pe ultima silabă, incorect diftongată, în cazul numelor proprii terminate în „iu“. Prea târziu să se mai dreagă ceva: faultul lingvistic a devenit regulă nescrișă și nu-l mai fluiere nimeni! Dacă ar exista o elementară preocupare pentru vegherea purității limbii la toate redacțiile radio-tv, dar și din presa scrisă, desigur, astfel de aberații s-ar corecta la timp; din nefericire, tocmai redacțiile în cauză contribuie consistent la stâlcirea limbii românești! Zilnic sunt obligat să-l ascult, în mașină, pe un tânăr gazetar radio ce pronunță excelent în engleză, dar când s-o ia pe românește, n-are habar că, în afară de „a“, acordul mai obligă, din când în când, și la recurgerea la „ai“, „al“, „ale“... Desigur, nu ne propunem să oferim lecții de gramatică într-o pagină de revistă. Se cuvine însă semnalată, măcar aici, somnolența generală vizavi de destinele limbii noastre. Din Legea Pruteanu s-a ales praful și inițiativa a fost potopită de sarcasme și ironii. Colegii noștri de parcurs european, bulgarii, gândesc mai responsabil. În Parlamentul de la Sofia, sociologul și lingvistul Mihail Videnov a cerut adoptarea urgentă a unei legi „pentru vorbirea corectă a limbii bulgare“ (știre din cotidianul „Novinar“). Se propune introducerea de amenzi (bulgarii nu știu ce-a pățit Pruteanu!) pentru gazetele, radiourile și televiziunile ce nu folosesc corect limba literară bulgară și – aici e aici! – „oferă cuvântul unor politicieni agramați“. Consiliul de Miniștri urmează să stabilească cuantumul sancțiunilor sub incidența cărora se vor afla „atât jurnaliștii agramați, cât și instituțiile de presă“ ce difuzează texte incorecte. La noi, e-n toi disputa de competențe între Academia Sintești și Academia Română. Constat că înving la puncte, rundă după rundă, lingviștii de la Sintești!